

* Gospod Jaklič, predsednik „Slomškove Zveze“, je imel na Brezjah govor, ki naravnost kriči po primernem odgovoru. Ta odgovor pride!

* Učitelji na Ciril-Metodovih šolah. „Slovenec“ (št. 203) piše: Na tržaški Ciril-Metodovi šoli je imenovan za učitelja Franc Kos, sedaj provizorični učitelj na Grosupljem.

— Čudna so pota Senekovičeve previdnosti, da se imenuje za obrambne šole edino le „učenjaki“ — pristaši „svobodne šole“. Tudi ta Kos je tip takega fanta. Kot najboljši prijatelj V. M. Zalarja, odpadnika od katoliške cerkve, je zajemal z največje žlico na učiteljski modrost filozofije. Vseučiliški profesorji zatemne pred njim. Požrl je celega Haecckla, če prebavil, ne vemo. Schopenhauerja citira, kakor bi orhe stresal. Zaljubljen se je v Darwina in — opice, z najnovejšim slovenskim svobodnismislecem Ivanom Lahom pa sta preštudirala vzgojeslovje. Plod tega je predavanje — na shodu slovenskih svobodnismislec „o svobodni šoli“. Tudi Nietzsche mu ni neznan, saj se je „nagulil“ kar cele odstavke, da z njimi preganja „rimsko temo“. — Krščanstvo je zanj premagano stališče. Vzor učitelj! Eno leto je bil na Grosupljem. Ustanovil je Ciril-Metodovo podružnico in v zahvalo zato je dobil to mesto. Grosuplje za učiteljem Fr. Kosom ne bo žalovalo, razen par hiš, kjer je prodajal svojo učenost lahko po centih. — Bolje ne more tovariša Kosa živa duša pripočeti. Hvala „Slovencu“ za uslugo! Časih je že legal, da napredni učitelji nič ne znajo, sedaj se je pa zopet enkrat pošteno počil po zobeh! Prav mu je! — Samo na koncu jo je zopet malo zavil, češ, Grosuplje za Kosom ne bo žalovalo. Res je, da je večini staršev žal, da jih ostavlja idealni učitelj. Samo kar je na Grosupljem klerikalno-neumnega, tisto se veseli, ker mu je tako — ukazano!

* „Slov. Gospodar“ — in nemški šolski nadzorniki. „Nar. Dnev.“ piše: V tem umazanem glasilu spodnještaj. duhovništva se najdejo zmiraj značilne poteze našega klerikalizma: kledeplazvo pred višjimi in nemškotarija. Nedavno tega smo poročali, da je psoval „Slov. Gosp.“ naprednjake s „Štajercem“ za srbofilne; pozneje je ovadil nekoga učitelja zaradi cesarske pesmi; včeraj pa se veselil z — nemškimi šolskimi nadzorniki zaradi odhoda g. Peska s Štajerskega. Ni ga prav nič sram pisati sledeče: „Šolski nadzorniki na Štajerskem se bodo oddahnili, da zapusti učitelj, kojega delovanje so vsi obsojali...“ Verjamemo, da odločno narodnega in še celo naprednega učitelja nemškotarski nadzorniki ne marajo. Pa kaj govorimo! Poslanci, ki stoje za „Slov. Gosp.“, se baje sedaj v državnem zboru borijo za osamosvojenje slovenskega naroda, torej tudi za odrešenje slovenskega šolstva izpod nemškega jarma. G. Rožkar ubije vsakogar, ki bi tega ne verjel! Ker pa ni sigurno, kako se bo ta boj v interesu klerikalnih štreberjev končal, se je dobro tačas prilizovati tudi nemškimi šolskim nadzornikom, kajne? Sram vas bodi!

Poziv napredni slovenski javnosti!

Klerikalizem se nikdar ni s tako brutalno silo butal ob slovensko napredno učiteljstvo kakor danes. Teško prenaša učiteljstvo največkrat krivično udarce klerikalne nasilnosti, a vendar junaško brani svojo čast in krepko odbija vse napade, ki mu jih predbaciva umazani nasprotnik. Ne vda se!

Toda zaman ves trud učiteljstva, da ne pripomore k njega boju tudi slovenska napredna javnost! Ni slovenske napredne javnosti samo moralna dolžnost, temveč je celo nje lastni interes, da podpira napredno učiteljstvo, ker v naprednem učiteljstvu leži naprednost naroda.

Ne s puhlo frazo „prijatelj učiteljstva“, temveč dejansko pokazite, da se zanimate za učiteljska vprašanja s tem, da se vsi do zadnjega naročite na „Učiteljskega Tovariša“ in podpirate po naprednih listih učiteljstvo v moralnem oziru, z naročnino pa v gmotnem oziru.

Pokažite, da slovensko napredno učiteljstvo ni osamljeno, da je z njim tudi slov. napredna javnost, ki ga podpira in brani!

Vestnik.

Koprsko učiteljske. Naučno ministrstvo je zaradi intervencije poslanca dr. Maranija preklicalo naredbo, da se slovenski odedek koprškega učiteljskega premesti v Gorico. To je škandal! Kaj bodo sedaj storiili slovenski državni poslanci?

Ruski učitelji in ruske učiteljice, ki so sedaj s svojega potovanja po naših krajih dospeli na svoja mesta, pošiljajo vsemu slovenskemu učiteljstvu tem potom najlepše pozdrave. Za organizacijo naprednega slovenskega učiteljstva se zanimajo ruski tovariši tako, da smo

jim morali poslati pravila vseh naših društev in zavodov, ker hočejo po našem vzorcu osnovati svojo organizacijo. To nam je lepo priznanje in le želimo, da bi tudi rusko učiteljstvo s svojo organizacijo tako napredovalo, kakor napreduje v naši „Zavezi“ združeno slovensko napredno učiteljstvo.

Shod štajerskega učiteljstva, ki se je vršil dne 11. t. m. v Gradcu, je izborno uspel. Prostorna dvorana Stefanijina, ki so jo v zadnjem času izdatno razširili, je bila napolna. Računati smemo z gotovostjo na 2000 udeležencev in udeleženk iz učiteljskega stanu. Tudi slovensko učiteljstvo je bilo častno zastopano. — Govorila sta nadučitelja Kalista in Mönchein; prvi o materialnih, drugi o pravnih razmerah štajerskega učiteljstva. Njiju izborna izvajanja so zbudila frenetično priznavanje v poslušalstvu. Govorila sta stvarno, a ostro. Slišali smo rezkih, tehtnih besed; videti hočemo, kakšna bodo — dejanja. Predlagane resolucije so bile enoglasno sprejete ter se predložile prihodnji sesiji dež. zbora štajerskega. — Skupščino je posetilo več poslancev, a noben — šolski nadzornik. Brzojavno ali pismeno je pozdravilo zbor nekaj poslancev in dostojanstvenikov. — Pričakujemo obširnega poročila.

Socialni kurz Zveze narodnih društev na Štajerskem in Koroškem, ki se je vršil pretekli dnevi v Celju, je sijajno uspel ob veliki udeležbi. Predavanja so bila stvarna, temeljita in zanimiva. Prosimo natančnejšega poročila.

Odkritje Volaričevega spomenika v Kobaridu se je ob krasni slavnosti izvršilo dne 8. t. m. — Poročilo priobčimo prihodnjič.

Okrajna učiteljska konferenca ljubljanskih slovenskih ljudskih šol se vrši dne 33. t. m. v Mestnem domu v Ljubljani.

„Naša bodočnost“ — zplenjena! Zgodilo se je, česar bi si živ človek ne mislil: državno pravdnštvo je zaplenilo v 9. št. „Naše bodočnosti“ uvodni članek v celem obsegu. — Sedaj je domovina rešena! — Seveda bo že kdo poskrbel, da prekrizamo napadne račune!

Učiteljska tiskarna nima v zalogi vzornih urnikov vseh kategorij ljudski šol, kakor se je zadnjič pomotoma poročalo, ampak samo te-le: za enorazrednice s poldnevnim poukom; za dvorazrednice s poldnevnim poukom; za trirazrednice, v prvem in drugem razredu poldnevni pouk, v tretjem razredu nerazdeljen dopoldanski pouk; za vse razrede štirirazrednic z nerazdeljenim dopoldanskim poukom; za vse razrede petrazrednic z nerazdeljenim dopoldanskim poukom. Z drugačnimi urniki ne moremo postreči.

„Rdeči Prapor“ in „Naprej!“ sta priobčila oklic slovenskim staršem, naj vpišejo svoje otroke le v slovenske šole. Zavedno delavstvo bo gotovo uvaževalo ta poziv! — Nas iskreno veselil tak odločni glas slovenskih socialnodemokratskih glasil. Vsi brez izjeme moramo z vsemi silami delovati za kulturno povzdigo slovenskega ljudstva!

Za ravnatelja na slovenski kmetijski šoli v St. Jurju ob juž. žel. je imenovan dosedanjí kletarski nadzornik Ivan Belle, za učitelja istotam pa J. Zidanšek. S tem imenovanjem je prišlo vodstvo omenjene šole v zanesljive strokovnjaške roke.

Vpisovanje čeških otrok v Komenškega šole na Dunaju se je vršilo dne 13. t. m. Sprejetih je bilo 850 otrok, zaradi pomankljaja prostora so jih morali več ko 200 zavrniti. Starši so jokali, ker bodo morali dati otroke v nemške šole. Neki mož je zaklical: „Dvakrat že je bil moj otrok zavrnjen; hodil je eno leto v nemško šolo, pa niti svojega imena ne zna zapisati“. Šolske razmere v Avstriji so res pravi škandal dvajsetega stoletja.

Schulvereinski otroški vrtec v Zagorju ob Savi. Iz Zagorja pišejo: Pri nas obstoji že več let šulverejnški otroški vrtec, ki se napolnjuje vsako leto s slovenskimi otroki. Lovijo jih pod vsakovrstnimi pretvezami ter nekatere celo oproščajo šolnine. Znano je, kako originalni sadovi prihajajo iz tega vrtca. Ker bo sedaj kmalu začetek šole, opozarjamo slovenske starše, naj nikar ne pošiljajo otrok v to ponemčevalnico. Da ohranimo našo last in rešimo svojo čast in naših pradedov, glejmo, da nobeden slovenski oče ne vpiše svojega otroka v nemški otroški vrtec.

Pšenica gre v klasje klerikalcem na Kranjskem. Neki Slomškar se je obrnil k poslancu in učitelju Jakliču s prošnjo, da mu zagigura nadučiteljsko mesto v St. Vidu. — Tega mesta klerikalni učitelj ni mogel dobiti, ker je bilo oddano. A našel mu je klerikalni poslanec več vasi krog Ljubljane, in dasi ni prostih mest, ondi, mu je zagotovil, da gotovo dobi, kar si koli želi. Tako daleč so danes na Kranjskem. Če je to res, je to škandal prve vrste!

Poročil se je v Trstu dne 13. septembra t. l. tov. Anton Mašlo, učitelj-voditelj v Riemanjih v Istri, z gdč. Milko Puppisovo c. kr. poštno odpraviteljico v Sv. Križu v tržaški okolici. Bilo srečno!

Popravek. Prejeli smo: Slavno uredništvo „Učiteljskega Tovariša“ v Ljubljani! — Z ozirom na izjavo g. Jelence v „Učiteljskem Tovarišu“ št. 21 z dne 21. maja 1909 in z

ozirom na notico: „Dr. Lampe zavija“ v „Učiteljskem Tovarišu“ št. 29 z dne 16. julija 1909 se slavno uredništvo v smislu § 19. tisk. zakona naproša, da sprejme sledeči popravek: Nires, da je rekel g. Jelenc podpisano po njegovih odgovori: „Če bodeš volil Simona in se vpisal v Slomškarijo, ne boš mogel več ostati v tiskarni.“ Res pa je, da je rekel g. Jelenc dva dni pred odpovedjo sledeče besede: „Smrdelj, ti si sumljiv. Ako boš Simona, moráš eo ipso iz tiskarne.“ Res je tudi, da je zadnji stavek ponovil tudi po moji odpovedi.

V Ljubljani, dne 7. septembra 1909.

Anton Smerdelj, mestni učitelj.

Esperantki zabavni večer v Ptuj. Prejeli smo: V ptujskem „Narodnem domu“ prirede dne 19. sept. t. l. slovenski esperantisti svoj prvi zabavni večer z raznovrstnim vzporedom. Pri vseh narodih stoji učiteljstvo v prvih vrstah naših somišljenikov. Tudi med slovenskim učiteljstvom štejejo že lepo vrsto prijateljev našega gibanja. Zato upamo, da se tudi tokrat odzove slavno učiteljstvo iz okoliških šol ter počasti naš večer z mnogobrojnim obiskom.

Solska vest iz Trsta. Na novoustanovljeno dekliško šolo v ulici Acquedotto je vodstvo družbe Cirila in Metoda imenovalo za voditeljico gospo Miro Engelmannovo, učiteljicama pa gospici Emo Zamejševo in Rozo Golijevo. Na novo deško vzporednico pa je imenovan I. Kos, dosedanjí učitelj na Grosupljem.

Kako Čehi gradijo svoje šole! Ko so Nemei začeli nabirati Rosengerjev milijon za nemške šole v čeških krajih, so Čehi takoj odgovorili z nabiranjem četrtilijonskega daru šolski družbi „Narodni Jednoti Pošumavski“. In ta narodni dar bo skoro nabran. — Sedaj pa v odgovor na nemška nasilstva v Spodnji Avstriji nasproti češkim šolam so začeli Čehi nabirati drug bogati dar svoj „Ustredni Matici Školski“, ki se junaško bori proti potujčevalnim nemškim šolam med češkimi manjšinami. Na predlog A. Vanička so odločili mestni očetje Zlate Prahe v seji minulega ponedeljka, da se začne z nabiranjem zaklada milijon kron v korist „Ustredni Matici Školski“. Prvi obol so dali predlagatelji sami; 759 kron. — Tako gradijo Čehi svoje šole! Na tej poti moramo za njimi tudi mi in darovati vsak po svoji moči za našo Ciril-Metodovo družbo.

Na kranjski kmetijski šoli na Grmu pri Novem mestu se odda za prihodnje šolsko leto pet deželnih ustanov. Prošnje za to je poslali do 30. septembra t. l. vodstvu imenovane šole.

V pokoj je stopil šolski vodja na leitersberški šoli v Mariboru tov. Mih. Nerat. V njem izgubi ta zavod, ki so ga že tolikokrat naskočili Nemci, da ga docela ponemčijo, moža, ki je deloval na njem dolgo vrsto let v prosep slovenske dece. Še na mnoga leta!

Poljedelska šola v Velikovu je razširjena v dva tečaja. Prvo zimo se bode poučevalo samo premetete, ki nekako pripravljajo na nadaljno izobrazbo.

Iz šolske službe na Kranjskem. Prov. učiteljica v Ornomlju, Pavla Bayer, pride v Čepelje, učiteljski kandidat Josip Gorisšek pride v Doblje. Za provizorično voditeljico v Hinjah je imenovana Valentina Vidic, za provizoričnega učitelja v Mirni Viktor Sotenšek, za prov. učiteljico v Semiču je imenovana odtoda suplentka Ana Erzín, Ivan Pirnat s Krke pride za nadučitelja v Mokronog, Matevž Peterlin pa za učitelja v Dobro polje. — Premeščeni sta prov. učiteljica Angela Cerar iz Hrušice v St. Jurij, Antonija Adamič iz Studenca v Horjul. Učiteljski kandidat Dominik Bric pride kot prov. učitelj v Hotedersico, učiteljska kandidatinja Henrijeta Kos kot prov. učiteljica v Planino, učiteljska kandidatinja Marija Pipan za prov. učiteljico v Javorje, učit. kandidat Stanisl. Vrhovec za prov. učitelja v Hinje.

Šola na Grosupljem na Dolenjskem razširijo v dvorazrednico.

Šmarski okrajni zastop je za leto 1909/10 ustanovil 3 štipendije, ki se imajo podeliti 3 gojencem kmetijske šole v St. Jurju, ki so v okraju Šmarje doma — tudi je določil 100 K kot prispevek k stroškom razstave spodnještajerske govodi, ki jo letos jeseni priredi štajerska kmetijska družba v Gradcu. Priprave za to razstavo so dognale, da bo razstavljeni material boljši, nego je bil oni pri enakih razstavah za srednje in gornje Štajersko.

Učitelji zasebne šole, prevzeti v državno službo! Pa ne kake slovenske šole, ampak petorica učiteljev tržaške zasebne evangelske šole, ki zahteva od posameznega učenca mesečno šolnino 10 do 20 kron. Izvedeli smo, da je s 1. septembrom nakazana pri državnih blagajni v Trstu trem učiteljem protestantske šole plača po X. činovnem razredu, dvema pa po XI. A vsi bodo nadalje učili na zasebni protestantski šoli, kijo obiskuje mladina tržaških bogatašev, ki jim je mesečna šolnina do 20 K prava malenkost. Kaj pa s slovenskimi učitelji v Trstu?

Pozor pred sleparskimi agenti! Tovariši nam piše: Z ozirom na Vašo notico v

36. št. „Učit. Tov.“ pod naslovom „Literarische Institut Kosmos“ vam poročam o vsiljivosti nekega drugega nemškega agenta iz „rajha“, ki je te dni hodil po Slovenskem ter ponujal neke posebne vrste srajc in svitice. Mož je nekako kar siloma mero vzlet ter zapisal naročilo, češ: „Videli bodete, kako izborne srajce so to! Eno leto vam ni treba plačati vinarja, potem pa odplačujete lahko v malih mesečnih obrokih.“ Znamenito je, da dotičnik niti naslova firme, ki jo zastopa, ni hotel dati, tako da sedaj kdo, ki sluti, da je sedel prefriganca na vabo, naročila niti ne more odpovedati. Dotični agent je bil majhen, precej debel, rdnih, kratko ostrizenih las s popolnim judovskim tipom. Kaj storiti? Če ve kdo naslov firme, ki jo ta agent zastopa, naj ga priobči.

Ali ste že našemu listu pridobili novega naročnika?

Iz slovanskih pokrajin.

Češko dijaštvo pri narodnih manjšinah. Akademična sekcija „Nar. jedn. severočeške“ je odposlala letos v počitnicah 13 mladih ljudi, da so si ogledali razmere pri narodnih manjšinah na severnem Češkem in jih študirali. Potovanja sta se udeležila 2 uradnika, 1 učitelj, 2 učiteljskega, 2 tehnik, 1 filozof, 2 jurista, 1 absolvent kmet. šole in 2 gimnazijca. Izletniki so sedaj izdali obširno poročilo o svojem potovanju in izprožili marsikatero novo dobro misel ter načrt. Mladi ljudje veliko vidijo in v svojem mladostnem navdušenju marsikaj dobrega opazijo, zato bi enake izlete priporočali tudi pri nas.

Protí pisateljem in časnikarjem je ruski ministrski predsednik Stolypin dal zapreti pokojninski zavod pisateljev in časnikarjev; ki je imel svoje podružnice v Moskvi, Rigi, Harkovu, Kijevu in v Kazani. Društvo je štelo 2000 članov. Vlada opravičuje svojo odredbo s tem, da je društvo podpiralo tudi osebe, ki so bile politiško kompromitovane.

Čehi na Dunaju. Nemei na Dunaju dobivajo silen strah pred naraščanjem češkega elementa. Zato v „N. Fr. Pr.“ in drugod novovirano pozivajo na bojkot proti Čehom. Pogledjmo številke! Od l. 1903. do danes je naraslo število čeških društev na Dunaju od 137 na 195. Vsa društva imajo nalogo svoje člane narodno vzgajati. Ljudsko štetje leta 1900 je našlo sicer samo 102.000 Čehov, a dejstvo je, da jih je do 400.000. Ljudska štetja od 1880 do 1900 so pa tudi dokazala, da so Čehi na Dunaju narasli za 162% pri 1000, Nemei pa padli za 184% pri 1000. To pa je razlagati tako, da je magistrat pri poznejših ljudskih štetjih veliko manj mogel slepariti glede obsevalnega jezika nego pri prvih. Leta 1910. se bo to videlo še bolj jasno.

Slovensko gledališče v Trstu se je v dobi počitnic jako izpopolnilo in se v kratkem prične nova sezona.

Nova banka v Črni gori. V Baru so osnovali „Narodno banko knezevine Črne gore“. Osnovni kapital znaša dva milijona kron. Banka je pričela delovati 15. pret. m.

Rusija na Balkan. V Odesi so ustanovili pred kratkim družbo za posredovanje trgovskih zvez med Rusijo in balkanskimi državami pod imenom „Vostok“. Družba je ustanovila generalno agenturo za Bolgarsko v Varni ob Črnem morju.

Srbski list o Slovenih. Glasilo srbske vlade „Samouprava“ je priobčila članek o politiških razmerah na Slovenskem. V članku govori pisec tudi o družbi Cirila in Metoda ter obsoja gonjo klerikalne stranke proti temu velevažnemu kulturnemu društvu.

Vedno več madjarskih šol se snuje, kakor poročajo „Hrvatska“ in drugi listi, po Hrvaškem. Rauchova vlada s svojimi organi Madjarom pridno gre na roko. Tako je n. pr. v daruvarskem okraju že doslej 9 madjarskih šol, a zdaj hočejo Madjari potom društva „Julian“ doseči še ustanovitev 10 novih šol. Tako pospešuje „najbolj hrvaška“ (kakor jo nazivlje dr. Frankl) Rauchova vlada madjarizacijo Hrvaške!

Novi šef naučnega oddelka hrvaške vlade, naslednik Mixiehov, postane baje sedanji veliki župan Jelačić.

Slovanski dom za izseljence v Novem Jorku. Minulo leto se je osnoval v Novem Jorku vseslovenski odbor za izseljence v Novem Jorku. Ta odbor se je obrnil s posebno okrožnico na slovanske bogataše v starem svetu, da pošljejo prinosov za gradnjo tega doma. Nedavno je ruski car daroval 500 rubljev za siromašne ruske izseljence v Ameriki. Obenem je obljubil, da bo vsako leto dajal pomoč slovanskemu domu za izseljence, ki ima postati zavetišče ne le ruskih izseljencev, ampak tudi ostalih Slovanov v Ameriki.